

آسیب‌شناسی تقابل ۴۳ ساله جمهوری اسلامی ایران و آمریکا

نشست «آسیب‌شناسی تقابل ۴۳ ساله جمهوری اسلامی ایران و آمریکا» از سلسله نشست‌های تخصصی مرکز مطالعات آمریکا با حضور آقایان دکتر فواد ایزدی (مدیر گروه مطالعات آمریکای دانشگاه تهران و تحلیلگر مسائل آمریکا)، دکتر روح‌الله متفکر آزاد (دانشیار دانشگاه تبریز و رئیس فراکسیون دانشگاهیان مجلس شورای اسلامی)، دکتر محسن اسلامی (دانشیار گروه روابط بین‌الملل دانشگاه تربیت مدرس و مدیرکل انتخابات وزارت کشور) و دکتر علی سروش (هیئت علمی مرکز مطالعات آمریکا) در محل لانه جاسوسی، برگزار و در برنامه «ایران فکر» شبکه یک سیما پخش شد.

آقای هاشمی و خاتمی نیز تلاش کردند، پس چرا این مسئله حل نشد؟ برای پاسخ به این سؤال، باید ماهیت تقابل ایران و آمریکا را درست متوجه شویم. این عضو هیئت علمی دانشگاه تهران در ادامه افزود: کشورها یک سری ظرفیت‌های «اقتصادی» و «ذاتی» دارند، ظرفیت‌های اقتصادی ایران، مانند توانمندی هسته‌ای، نفوذ منطقه‌ای، موشکی، پهپاد و... است که قبلاً ایران نداشته و در همین چهار سال گذشته، ایجاد شده است. ظرفیت‌های ذاتی مانند قشر جوانان، مساحت کشور، نفت، گاز و... هستند. طرف آمریکایی نه تنها با ظرفیت‌های اقتصادی ایران، بلکه با نفوذ منطقه‌ای آن مشکل دارد. در واقع، آن‌ها با توانمندی موشکی، پهپاد و هسته‌ای مشکل دارند؛ با ظرفیت‌های ذاتی نیز مشکل دارند. در حمایت از تجزیه طلبی، می‌خواهند ایران را کوچک کنند، پس از گروه‌های تروریستی حمایت می‌کنند. با اصل

در ابتدای این نشست، «دکتر علی سروش»، عضو هیئت علمی مرکز مطالعات آمریکا که دبیری این نشست را بر عهده داشت، با معرفی سخنرانان، به ارائه مقدمه‌ای کوتاه پیرامون آسیب‌شناسی تقابل ۴۳ ساله جمهوری اسلامی و آمریکا پرداخت.

فؤاد ایزدی: رابطه ایران و آمریکا، درست‌شدنی نیست، مسئله تقابل ادامه دارد و البته خبر خوب این است که آمریکا، رو به افول می‌باشد.

در ادامه «دکتر فؤاد ایزدی»، به عنوان اولین سخنران در این نشست، مباحث خود را ارائه نمود: دولت‌های مختلف (هاشمی، خاتمی و روحانی)، تلاش کردند تا مسئله درگیری با آمریکا را حل کنند. حالا ممکن است، عده‌ای بگویند که دولت آقای رئیسی تلاش نمی‌کند؛ اما دولت آقای روحانی که واقعاً تلاش کرد،

کشور نیز مشکل دارند و می‌خواهند، ایران را به شبیه افغانستان یا سوریه کنند.

وی در ادامه افزود: یکی از مشکلات در فهم طرف آمریکایی بوده، عده‌ای در کشور ما فکر می‌کردند اگر ما فهرستی از ظرفیت‌های اکتسابی تهیه کنیم و بعد این ظرفیت‌ها را به طرف مقابل بدهیم و در قالب مذاکرات و برجام ۱ و ۲، این‌ها را به تدریج بدهیم، مشکل ایران با آمریکا حل می‌شود، اما متأسفانه این تصور غلط در میان

اکثر نخبه‌های سیاسی کشور غالب بوده که کاملاً اشتباه است. شما اگر در حوزه ظرفیت‌های اکتسابی نیز انعطاف داشته باشید، به طرف مقابل این ظرفیت‌ها را تقدیم کنید، برای ظرفیت‌های ذاتی، نمی‌توانید کاری کنید. در بهترین حالت، ما را رقیب می‌دانند، آمریکایی‌ها ما را دشمن می‌دانند، اما آن آدم خوب‌های آمریکایی، ایران را رقیب می‌دانند، حال، شما با رقیب چه کار می‌کنید؟ به این دلیل چون طرف مقابل در بهترین حالت، ما را رقیب می‌داند وضعیت فعلی «محدود کردن ایران» و «فشار بر ایران» ادامه دارد.

دکتر فؤاد ایزدی در پایان اضافه کرد: رابطه ایران و آمریکا، درست شدنی نیست، زیرا مسئله تقابل، ادامه دارد و خبر خوب این است که آمریکا، کشور رو به افول است و چون آمریکا در حال افول است، این مسئله به تدریج حل خواهد شد. در قرن ۱۶، پرتغالی‌ها ابرقدرت دنیا شدند، به سواحل جنوبی ما هم آمده و قلعه ساختند، قرن ۱۷، اسپانیایی‌ها ابرقدرت شدند، قرن ۱۸ نیز نوبت فرانسوی‌ها بود، قرن ۱۹، انگلیسی‌ها ابرقدرت شدند، قرن ۲۰ نیز آمریکا ابرقدرت شد، در واقع، آن ابرقدرت‌های قبلی، افول پیدا کردند و در حال حاضر، ما مشکل خاصی با پرتغال

و اسپانیا نداریم. اتفاقاً در کشورهای اروپایی، این دو کشور نسبتاً بهتر با ما کار می‌کنند. آمریکا نیز به همین حالت تبدیل می‌شود؛ یعنی آمریکا کشور رو به افول است، به تدریج جایگاه خودش را از دست می‌دهد و به کشوری شبیه برزیل امروزی تبدیل می‌شود، یعنی کشور بزرگی که جمعیت و منابع آن خوب است اما حرفش، تعیین‌کننده نیست.

روح‌الله متفکر آزاد: مشکل آمریکایی‌ها با ما، ذات دینی بودن انقلاب اسلامی است. در واقع، اخم و لبخند، تعیین‌کننده بازی مذاکره نیست، زیرا ما، باید به سمت تقویت درونی و ارتباطات بین‌المللی چند سبدی پیش برویم.

در ادامه نشست، «دکتر روح‌الله متفکر آزاد» بیان کرد: با تلاش‌هایی که دولت‌های مختلف و به‌ویژه دولت روحانی انجام داد، عملاً این انگاره نادرست (همکاری ایران و آمریکا) خود را نشان داد. دولت روحانی، تقریباً در انتهای لبخند با آمریکایی‌ها قرار داشت و تمام تلاش خودش را در قالب برجام و مذاکرات انجام داد. آن‌ها تبلیغ کردند که ما انقلابی‌ها، تندمزاج هستیم، لبخند و حرف زدن را بلد نیستیم و این‌ها، باعث مشکلات ما است. گفتند با این وضعیت، نمی‌توان با دنیا حرف زد. در واقع، آن‌ها پذیرفتند که جریان لیبرال دموکراسی، جریان مطلق دنیا است و کدخدا را هم پذیرفتند؛ اما باید گفت که مشکل آمریکایی‌ها با ما، مشکل اخم و لبخند نیست و این موضوعات، تراز بحث را پایین می‌آورد و بعضی‌ها با این حرف‌های شیک فکر می‌کنند، کار آکادمیک می‌کنند و این‌ها، همه تاکتیک‌های حوزه روابط بین‌الملل است و مفاهیم استراتژیک نیست. اگر مذاکرات را دنبال

و چیزهای دیگر حل نمی‌شود و اگر قرار بود حل شود، با مذاکراتی که انجام شده بود تا به الآن حل می‌شد. وی در پایان افزود: ما راه‌حلی برای بیرون‌رفت از فشارهای دشمن به غیر از مایوس کردن آنان نداریم و دشمن، به دلیل این‌که ذاتاً با ما مشکل دارد، ما را رها نخواهد کرد و نقطه یاس دشمن، نقطه‌رهایی ما بوده و شدنی است. دشمن در حال ضعیف شدن است و ما هم در حال قوی شدن هستیم و داریم پیمان‌های جدید در جهان را تجربه می‌کنیم. پیامبر اکرم (ص) برای شکست دشمنانشان از پیمان‌ها استفاده می‌کردند و این پیمان‌ها، باعث می‌شد که دشمن اصلی قوی نشود. هویت ما هویت تعیین‌کننده‌ای است و دشمنی با دشمن، ذات ما است و اگر می‌خواهیم خودمان را حفظ کنیم، باید محکم پای ارزش‌هایمان بایستیم و به سمت تقویت درونی و ارتباطات بین‌المللی چند سبدی پیش برویم.

کنید، متوجه می‌شوید که خود آمریکایی‌ها در زمان مذاکرات، «ده نوع رفتار» از خودشان نشان داده‌اند؛ گاهی عقب می‌کشیدند، گاهی لبخند می‌زدند و گاهی هم تهدید می‌کردند و این‌ها ابزارهای مذاکره است، اما در مجموع، اخم و لبخند، تعیین‌کننده بازی مذاکره نیست.

رئیس فراکسیون دانشگاهیان مجلس شورای اسلامی در ادامه افزود: «مشکل آمریکایی‌ها با ما، ذات دینی بودن انقلاب اسلامی است» و در زمانی که ماده‌گرایی در دنیا حکم می‌کرد، ما پرچم توحید در عالم برافراشتیم و این بیرق دینی حکمرانی اگر در دنیا ثابت شود، جهانیان به حاکمان می‌گویند که چرا خدا را از ما گرفتید که پیشرفت کنیم؟ دین که مشکلی نداشت و ببینید که این دین دارها پیشرفت کردند. دشمن می‌خواهد که ما، نتوانیم کارایی حکمرانی دینی را اثبات کنیم. کل دعوا بر سر این است که الگوی حکمرانی دینی، شکست بخورد و با دادن هسته‌ای

تحت عنوان «نه شرقی-نه غربی؛ جمهوری اسلامی»، یعنی در حقیقت یک انقلاب در سیاست خارجی جهانی شکل گرفت. به تعبیر رهبر معظم انقلاب در «بیانیه گام دوم»، قطب سوم در میان دو قطبی (آمریکا و شوروی) شکل گرفت. به همین دلیل، این راهبرد آمریکایی‌ها در طول ۴۳ سال گذشته، منجر به تعریف، بازبینی و به نوعی روایت‌های سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران شد.

دکتر محسن اسلامی در ادامه افزودند: جنگ تحمیلی ایران و عراق، یکی از اصلی‌ترین مشخصه‌های سیاست تقابلی در دوران ابتدای پیروزی انقلاب اسلامی است. در ادامه نیز ایالات متحده آمریکا، سیاست‌های تقابلی خود را بیشتر کرد. جمهوری اسلامی آموخت که در برابر سیاست تقابلی ایالات متحده، نسخه‌های جدید

محسن اسلامی: فعال‌سازی «سیاست همسایگی، تقویت بلوک آسیایی، سیاست نگاه به شرق»، راه برون‌رفت از سیاست تقابلی با آمریکا است.

دانشیار گروه روابط بین‌الملل دانشگاه تربیت مدرس، در ادامه نشست بیان کرد: راهبرد آمریکا علیه ج.ا. ایران از سال ۵۷ تاکنون، بر اساس رویکرد تغییر حکومت، براندازی و در ادامه بر مهار استوار بود و نهایتاً همین چرخش راهبردی میان براندازی، تغییر و مهار ادامه پیدا کرد. با تغییر حکومت در ایران و روی کار آمدن جمهوری اسلامی ایران، سیاست خارجی کشورمان در عرصه منطقه و جهان، تغییر پیدا کرد. یک گزاره‌ای از سوی رهبر انقلاب اسلامی

عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس در ادامه اشاره کرد: اگر تغییر بنیادین در سیاست تقابلی ایالات متحده آمریکا با جمهوری اسلامی ایران اتفاق می افتاد، منطقی بود که ج.ا.ایران، سیاست خارجی خودش را متفاوت از آن چیزی که هست، ارائه کند؛ اما به واسطه عدم تغییر بنیادی در سیاست تقابلی آمریکا نسبت به ایران، منطقی و مبتنی بر عقلانیت حسابگرانه نیست که سیاست خارجی خودش را تغییر دهد. زمانی می تواند این تغییر را انجام دهد که سیاست تقابلی آمریکا نسبت به ایران، تغییر پیدا کند. رویکرد اصلی ج.ا.ایران در این مدت هم بر پایه همین گزاره، استوار بوده است؛ یعنی شما تصور کنید، تحریم‌ها افزایش پیدا کند، افراد و نهادهای مختلف در ذیل تحریم‌ها قرار گیرند، اما جمهوری اسلامی ایران

تعریف کند و اینجا است که جمهوری اسلامی، وارد یک عرصه جدید در حوزه ترسیم سیاست خارجی شد که با گذشت ۴۳ سال، کنشگری آن گسترده تر شده است.

مدیرکل انتخابات وزارت کشور افزود: نه تنها سیاست تقابلی خللی در سیاست خارجی ج.ا.ایران ایجاد نکرده، بلکه عزم و اراده آن را بیشتر کرده است؛ به عنوان مثال، در یک دوره‌ای تحریم‌های بسیار گسترده‌ای علیه جمهوری اسلامی ایران گذاشته می شود، اما جمهوری اسلامی در منطقه حضور دارد و در جای جای منطقه، نقش آفرینی می کند. به واسطه این نقش آفرینی بر منافع ایالات متحده آمریکا در منطقه، تأثیر گذاشته است. این امر نشان می دهد که جمهوری اسلامی نیز نسبت به این سیاست خارجی با عزم و اراده پیش می رود.

شویم، به‌گونه‌ای که در طول جنگ سرد تا به الآن، این اتفاق حتی از جانب ابرقدرت‌ها، رخ نداده است. دکتر محسن اسلامی، در ادامه بیان کرد: به دلیل این‌که جمهوری اسلامی ایران، بخواهد از این سیاست تقابلی برون‌رفت داشته باشد، حتماً باید به فعال‌سازی «سیاست همسایگی، تقویت بلوک آسیایی، سیاست نگاه به شرق و تفکیک برخی از کشورهای اروپای غربی نسبت به ایالات متحده آمریکا»، یک سیاست مستقلی را در پیش بگیرد که هر چه می‌تواند در ادامه از این سیاست تقابلی آمریکا، در حقیقت بار کمتری به خودش ببیند.

وی در پایان اشاره کرد: سیاست خارجی ج.ا.ایران، توان بازی و کنشگری در برابر سیاست خارجی آمریکا، پیدا کرده است؛ اما این، بدان معنا است که ج.ا.ایران، حتماً باید با بهره‌گیری از این گزاره نهایی «تقویت سیاست شرق، همسایگی و بلوک آسیایی»،

به تغییر سیاست خارجی خود اقدام کند. در واقع، به دلیل قواعد بین‌المللی یا به تعبیر روابط بین‌الملل، این امر منطقی نیست. اگر این سیاست تقابلی از ناحیه ایالات متحده آمریکا، ادامه و استمرار پیدا کند و ایالات متحده در یک فضا قرار گیرد که بر سیاست تقابلی اصرار کند، به این امر منجر خواهد شد که سطح تأثیرگذاری جمهوری اسلامی ایران در منطقه، افزایش پیدا کند؛ بنابراین، جمهوری اسلامی علاوه بر نظم‌سازی‌هایی که در کشورهایمانند سوریه، لبنان، یمن و عراق داشته است، در سرزمین‌های اشغالی که به تعبیری حیاط‌خلوت آمریکا است، ورود کند. این عرصه، عرصه تأثیرگذاری در سرزمین‌های اشغالی، در حقیقت به واسطه افزایش سیاست‌های تقابلی آمریکا شکل خواهد گرفت. این روند، روندی است که ما را به سمت این می‌برد که وارد این عرصه‌های خلوت یا در حقیقت، حوزه‌های نفوذ جدی آمریکا

نگاهی آسیب شناسانه به تقابل ۴۳ ساله جمهوری اسلامی ایران و آمریکا
(قوت‌ها، ضعف‌ها، فرصت‌ها، تهدیدها و ضرورت اتخاذ راهبردهای جدید)

با حضور

دکتر فواد ایزدی
عضو هیئت علمی دانشگاه تهران

دکتر محسن اسلامی
عضو هیئت علمی دانشگاه تربیت مدرس

دکتر روح الله متفکر آزاد
عضو هیئت علمی دانشگاه تبریز

دبیر نشست: دکتر علی سروش
عضو هیئت علمی مرکز مطالعات آمریکا

سه شنبه ۱۰ آبان ۱۴۰۱
ساختمان سفارت سابق آمریکا در ایران
(لانه جاسوسی آمریکا)